

Fakihlerin ortak görüşü imam gibi cemaatin de "Sübhâneke"yi, "tekbîrât" ve "tesbîhât"ı, "Tahiyât", "salavât"ı ve duaları okuması gerektiği yönündedir. Cemaat imam gibi iftitah tekbirini alırken ellerini yukarı kaldırır, rükû ve secdeye giderken ve kalkarken "Allahüekber", rükûdan kalkarken "Semiallâhü li-men hamideh" (tesmî) ve "Rabbenâ leke'l-hamd" (tahmîd) der. Ebû Hanîfe'ye göre imam tesmî, cemaat de tahmîdî söyler (bk. **TESMÎ**). İmam Fâtiha'yi bitirdikten sonra cemaat "âmin" der. Cemaatin namazla ilgili fiilleri imamla birlikte veya onun hemen ardından yapması, rükûa ve secdeye imamdan önce gitmemesi, yine rükûdan ve secdeden başını imamdan önce kaldırması gerekir. Cemaat rükûda üç defa, "Sübhâne rabbiye'l-azîm" ve secdede üç defa, "Sübhâne rabbiye'l-a'lâ" demeden imam başını kaldırırsa muktedî bunları tamamlamadan imama uymak için başını kaldırır. İlk oturuşta (ka'de-i ûlâ) cemaat Tahiyât'ı bitirmeden imam üçüncü rek'ata kalkarsa cemaat isterse Tahiyât'ı tamamlar, isterse imama uyarak kalkar. İmam bayram tekbirlerini, birinci oturuşu, tilâvet secdesini, sehiv secdesini ve Kunut duasını terkederse cemaat de bunları terkeder. Son oturuşta (ka'de-i ahîre) cemaat Tahiyât'ı bitirmeden imam selâm verirse Tahiyât'ı tamamlar, sonra selâm verir. Eğer Tahiyât'ı bitirmiş ve geriye salavatla dualar kalmışsa cemaat onları terkedip imamla beraber selâm verir. Ancak Şâfiî ve Hanbelî mezhebinde salavatın okunması vâcip olduğundan cemaat onları da okuduktan sonra selâm verir.

Namazın aslında bulunmayan bir hususta cemaat imama uymaz. Meselâ imam namazda fazladan bir secde yapsa veya son oturuşta selâm verecek yerde sehven kalksa bu durumlarda cemaat imama uymaz ve imamı uyarmak üzere "sübhânellah" der. Eğer imam kalktığı rek'atın fazladan olduğunu secdeye varmadan önce farkedip otursa cemaat onunla birlikte selâm verir ve sehiv secdesi yapar. Şayet imam bu fazla rek'atı secde ile tamamlarsa cemaat artık onu beklemeyip yalnızca selâm verir. Eğer imam son oturuşu unutarak fazla bir rek'ata kalkarsa cemaat bekleyip yine imamı uyarmak üzere "sübhânellah" der. İmam yaptığı hatayı anlayarak hemen geri dönüp otursa birlikte selâm verip sehiv secdesi yaparlar. Şayet imam bu fazla rek'atı secde ile tamamlarsa farz olan son oturuş terk edildiğinden hem imamın hem de cemaatin namazı bozulur. Cemaat son

oturuşta Tahiyât'ı okuduktan sonra imamın selâmını beklemeden selâm verebilir, ancak imamdan önce selâm verilmesi mekruhtur. Cemaatle kılınan namaz esnasında imam abdestinin bozulması veya hastalanması gibi bir durumda çekilip yerine cemaatten birini geçirir. İmamın yerine geçen kişi namaza kalınan yerden devam eder (bk. **İSTİHLÂF**). Hanefî mezhebine göre cemaatin namazının sahih olması imamın namazının sahih olmasına bağlıdır. Buna göre meselâ imam unutarak namazı abdestsiz olarak kıldırdıysa cemaatin de namazı geçersiz olur. Dolayısıyla cemaatin de bu durumu öğrenmesi halinde imam gibi namazını yeniden kılar.

BİBLİYOGRAFYA :

Kâmus Tercümesi, III, 196-197; *Müsned*, IV, 361; V, 278, 357; Dârimî, "Siyer", 76; Müslim, "İmâre", 53; İbn Mâce, "Fiten", 8; Şîrâzi, *el-Mühezzeb*, I, 96-97; *Gazzâlî, el-Müstasfâ*, Bulak 1324, II, 384-389; Kâsânî, *Bedâ'î*, I, 145, 207; İbn Rüşd, *Bidayetü'l-müctehid*, I, 161-167; İbn Kudâme, *el-Muğni*, Kahire, ts. (Mektebetü'l-Cumhûriyyeti'l-Arabiyye), I, 562-565; Seyfeddin el-Âmidî, *el-İhkâm fi usûli'l-ahkâm*, Kahire 1332, I, 246; IV, 278; Osman b. Ali ez-Zeylaî, *Tebyînü'l-hakâ'ik*, Kahire 1315, I, 115, 119, 131; İbn Kayyim el-Cevziyye, *İlâmü'l-muvakki'în*, I, 9-10, 47-48; II, 187-190; İbnü'l-Hümâm, *Fethu'l-kadir* (Bulak), I, 238-240; Şîrbînî, *Muğni'l-muhtâc*, I, 255-258; İbn Âbidîn, *Reddül-muhtâr* (Kahire), II, 11-12; Mehmed Zihni Efendi, *Nimet-i İslâm*, İstanbul 1313, II, 237-240; Hayreddin Karaman, *İslâm Hukukunda İctihad*, Ankara 1975, s. 205, 216; M. Tâhir İbn Âşûr, *et-Tahtîr ve'l-tenvîr*, Tunis 1984, I, 628; II, 142; III, 161; VI, 218; VII, 242, 423-424; IX, 138; Ömer Nasuhi Bilmen, *Büyük İslâm İlmihali*, İstanbul 1986, s. 134-135; Hamîdullah, *İslâm Peygamberi* (Tuğ), II, 297, 315, 329, 332, 334; "İttibâ", *Mv.F*, I, 195-197; "İktidâ", a.e., VI, 18-38; "İttibâ", *Mv.F*, II, 96-107.

FAHRETTİN ATAR

İVRACA

Bulgaristan'da tarihî bir şehir.

Kuzey Bulgaristan'da bir idarî birimin merkezi olup günümüzdeki adı Vratsa'dır. Batı Balkan dağlarının kuzey eteklerinde denizden 375 m. yükseklikte bir düzlükte kurulmuştur. Şehrin en eski kısmı, küçük bir dere olan Leva'nın dar ve oldukça güzel bir kanyonunu geride bırakarak düzlüğe girdiği yerde bulunmaktadır. İvraca'nın daha yeni kısımları ise düzlüğün çeşitli yerlerine yayılmıştır. Bulgarca ismi, eski bir kelime olan ve şehrin en dar noktasını niteleyen Vracista'dan (kapı, kapıda) gelmektedir.

Şehrin bulunduğu kesimde eski Trak uygarlığına ait yerleşme izlerine rastlanır. Çevresindeki altı tümülüs bu izlerin göstergesidir. İvraca'nın güneyindeki Leva

deresinin kanyonunda Romalılar'a ait bir deponun bazı kalıntılarına tesadüf edilmiştir. Günümüzde İvraca'nın Ortaçağ'a ait harabeleri, Leva deresi geçidinin en dar noktasında kurulmuş olan küçük müstahkem Vratitsa'dır. Bu yerin tarihi arkeolojik bulgularla belirlenmektedir (X. yüzyıldan kalma işlenmemiş Slav seramiği, Bizanslılar'a ait seramik, XI ve XII. yüzyıl Bizans imparatorları, XIII ve XIV. yüzyıl Bulgar çarları ile Yıldırım Bayezid adına basılmış madenî paralar). Ayrıca madencilikte kullanılan araç gereçlerin yanında taştan yapılmış küçük evlerin ve yine taştan oldukça küçük kiliselerin kalıntıları da ortaya çıkarılmıştır. 1941'de bir kilisenin yıkıntıları arasında XIII. yüzyıla ait Bulgarca bir yazıt bulunmuş, burada kasabanın adı Vratitsa diye kaydedilmiştir. Yazıtta, "Asen, bütün Bulgaristan'ın çarı" ifadesinin geçmesi, kitâbenin 1246 ile 1256 yılları arasında ülkeyi yöneten Çar Michael Asen zamanına ait olduğunu düşündürür (Ivanova, bk. bibl.).

Ortaçağ'ın Vratitsa'sı, Yıldırım Bayezid'in oğulları arasında çıkan iç savaş veya daha büyük bir ihtimalle Varna Savaşı (1444) sırasında Haçlı kuvvetlerince yıkılmıştı. Yıkımdan sonra şehir kanyonun dışında kalan açık alanda tekrar inşa edildi (tıpkı Larissa / Yenişehir, Şumnu, Lofça ve diğer yerlerde olduğu gibi). İvraca hakkında Osmanlı dönemine ait en eski kayıtlar 884 (1479) tarihli bir icmal defterinde yer alır. Defterde burası Erdoğdu Bey'in zeâmetine bağlı olarak geçer. Şehirde yirmi üç müslüman ve 296 hıristiyan hânesi bulunmaktadır. İvraca aynı zamanda bir pazar yeridir. Parça halinde bugüne ulaşmış Niğbolu sancağına ait 890 (1485) tarihli bir icmal defterinde İvraca'nın 287 hâne ve kırk sekiz mücerretten (bekâr) oluşan hıristiyan nüfusu bulunduğu kayıtlıdır. Müslümanlar ise yirmi beş hâneye ve yirmi dörtten fazla mücerret nüfusa sahiptir. 922'de (1516) şehirde bir imam dahil yetmiş hâne ve yirmi altı mücerret müslüman nüfus vardı (340-350 kişi) ve 1479'daki nüfusa göre üç katı bir artış oldu (BA, *MAD*, nr. 11, vr. 154^b-158^a). Bunun sebebi kısmen dışarıdan daha fazla müslüman nüfusun gelmesi ve yerel nüfustan belirli bir miktarın ihtida etmesidir. Yetmiş hânedan on üçünün babası müslüman adıyla kaydedildi (% 18'den fazla). Şehrin hıristiyan nüfusunun sayısı büyük oranda önceden olduğu gibi kaldı (on bir mahalleye bölünmüş 300 hâne). Mücerret sayısı 1485'teki % 14'lük orandan 1516'daki % 27'lik orana çıkarken genel nüfus da 1170'ten 1420'ye yükseldi.

922 (1516) tarihli kayıtlar şehrin ve yöresinin ekonomisi hakkında da bir fikir vermektedir. Şehrin çevresindeki ekilebilir arazilerden elde edilen dört temel hububat ürününün üretimi 4350 akçelik bir vergi geliri sağlıyordu ve bu rakam tarım üretiminden elde edilen bütün vergi gelirlerinin % 16'sına tekabül ediyordu. Arıcılık da 2500 akçe vergi geliriyle (% 9) bir başka önemli gelir kaynağıydı. Şehrin ticarî fonksiyonu ise hâlâ sınırlıydı, bâc-ı bâzârdan (niyâbetin bir kısmı dahil) sadece 3500 akçe (% 13) gelir sağlanıyordu. Şıra üretimi başta geliyordu ve yılda 12.000 akçelik geliriyle bütün ekonomik faaliyetlerin % 43'ünü oluşturuyordu. Bir diğer ekonomik gösterge on dört su değirmeninin varlığıydı. Defterde İvraca sınırları içerisindeki madencilik faaliyetlerinden neredeyse hiç bahsedilmez. 1516 tarihli kayıttaki İvraca sınırları dahilindeki manastırlar hakkında da bilgi verilmektedir. Bu manastırlar Ortaçağ'da varlığı bilinen Çerepiş, daha önceden var olduğu bilinmeyen Sveti Nikola ve Dobri Dol manastırlarıdır. Çerepiş maktû vergi olarak 210 akçe, Sveti Nikola şarap üretimi için 40 akçe ödüyordu. Dobri Dol'den de ürettiği şarap ve bal için vergi alınıyordu.

1550'lerin başlarına ait tahrir kayıtları İvraca'nın sürekli bir kalkınma içerisinde olduğuna işaret eder. Buna göre şehirde yaklaşık 400 kişiye tekabül eden seksen iki müslüman hânesi ve otuz bir mücerret nüfusla daha sonraları Eskicami diye anılan bir cuma mescidi vardı. On iki mahallede yaşayan hıristiyanlar ise 354 hâne ve 172 mücerretle yaklaşık 1840 kişilik bir nüfusa ulaştı. Müslüman nüfusun genel nüfusa oranı % 18'e çıktı. Ayrıca defterde şehirdeki müslim ve gayri müslim nüfusla komşu iki köyün bazı sakinlerinin çalıştığı madenlerin bulunduğundan, dolayısıyla

bu kesimlerin avârız vergisinden muaf tutulduğundan bahsedilir.

İvraca gümüş madenleriyle öne çıkarılan tarım üretimi de artmaya başladı. Tahıl ve bal üretimi yanında şarap üretimi de yükseldi (12.000'den 16.000 akçeye, toplamda % 46). En büyük değişiklik ise ikiye katlanan pazar vergilerinde oldu. Su değirmenlerinin sayısı da arttı (on üçten yirmi beşe). Bunlar büyüyen bir ekonominin işaretleridir. Çerepiş, Sveti Nikola ve Dobri Dol manastırları yanında Preobrazeniye'ye ithaf edilen, 30 akçelik maktû bir vergi veren dördüncü bir manastırın daha ortaya çıkması bu gelişmelerle ilgili olmalıdır. İki Dubrovnikli tüccarla küçük bir Çingene (Kıptiyan) topluluğu bu sırada şehir nüfusuna katıldı. Tahrirde Çingenelerin madenlerde çalıştırıldığından ve demircilik yaptıklarından bahsedilir. 988'de (1580) müslümanlar toplam nüfusun % 30'unu oluşturuyordu. Bu sırada şehir üç müslüman mahallesine sahipti (mahalle-i Câmî-i Atîk, mahalle-i Câmî-i Cedîd, Mustafa Çavuş Mescidi mahallesi). Bu mahallelerde toplam 258 hâne vardı. Hıristiyan nüfus da çoğaldı ve papazlarının ismiyle anılan on iki mahallede toplam 583 hâneye ulaştı. Bunların dışında 1550'de statüleri tanınan yedi Kıptiyan madenci hânesi vardı. Bu tarihte dört olan manastır sayısı da sekize çıktı (BA, TD, nr. 718, s. 203-212).

İvraca, 1004'te (1596) Tuna kıyısındaki Svistov'u ve ülkenin iç kısmındaki önemli şehirlerden olan Plevne'yi de ele geçirip yıkan Eflak Voyvodası Mihal (Cesur) tarafından tahrip edilince gerilemeye yüz tuttu. Mihal, aynı zamanda birçok hıristiyanı Eflak'taki feodal arazilere yerleştirmek için zorla göç ettirdi. XVII. yüzyılın ortalarından üç kaynakta şehrin tekrar gelişmeye başladığı görülür. 1052 (1642)

tarihli *Avârız Defteri* dört mahalle içerisinde yaşayan 226 müslüman hânesinden bahseder (üçü 1580'den beri bilinmektedir, biri ise yeni Debbağlar mahallesidir). Müslümanlara bitişik olarak yedi farklı hıristiyan mahallesiyle bir haymana grubu vardır ve bunlar 240 hâneye ulaşmaktadır. Toplamda ise şehirde 466 hâne mevcuttur (BA, TD, nr. 775, s. 108-109). Bu hâneler dışında avârız vergisini ödemeyen kesimler de vardı. Evliya Çelebi eserinin bir yerinde, İvraca'nın madencilerinin şehrin yanında bulunan (gümüş) madenlerindeki işlerinden ötürü oldukça ayrıcalıklı sayıldığından söz eder.

1659'da Piskopos Philipp Stanislavov, *Vratsa Civitas* adlı eserinde yedi kiliseden ve yaklaşık 2000 Ortodoks "ayrılıkçı" yerleşimciden bahseder. Ona göre Vratsa'da Türkler sayıca çoktur ve dört camiye sahiptir. Roma Katolikleri'ne ise hiç rastlanmaz. Şehirdeki hıristiyanlar, Tarnovo Başpiskoposluğu'na bağlı Rum-Ortodoks bir piskopos tarafından yönetilmektedir. Ondandır dört yıl sonra Evliya Çelebi eserinde ilk defa şehrin coğrafi konumunu oldukça açık biçimde tasvir eder. Ona göre İvraca'da 1500 ev ile dokuz cami, iki medrese, dört mektep, iki tekke ve bir han vardır. Tekkelerden biri Halvetiyye, diğeri aynı tarikatın Celvetiyye koluna bağlıdır. Çarşı oldukça küçüktür ve sadece 150 dükkân vardır. Hem onun hem de Stanislavov'un verdiği bu rakamlar gerçekçi görünmektedir. 1580'de İvraca'nın % 30'u müslüman olan 4000 kişilik bir nüfusa sahip olması muhtemeldir. Stanislavov'un bahsettiği 2000 hıristiyan yaklaşık 420-440 hâneye tekabül etmektedir ve bu sayı 1580'dekinden daha azdır. Aynı şeyin müslümanlar için de geçerli olduğu düşünülebilir. Osmanlı döneminin sonlarında şehrin nüfusu 10.000-11.000 arasındaydı.

XVI ve XVII. yüzyıllarda İvraca ve civarı hıristiyan-Bulgar kültürünün hâkimiyeti altındaki bir merkeze dönüştü. 988 (1580) tarihli tahrirde bahsedilen sekiz manastırdan dördü ayakta kalmıştı (Çerepiş, Karlukovo, Ivan Kasinets ve Strupets). Strupets Manastırı hâlâ geç XVI. yüzyıl yüksek kaliteli fresklerini muhafaza etmektedir. Görünüşe göre manastırlar 1596 olaylarından etkilenmiştir. Karlukovo Manastırı'nın yeni freskleri 1602 tarihlidir. Çerepiş ise XVII. yüzyılın ilk çeyreğinde kutsal Athos dağından olan ve daha önce Batı Bulgaristan'da birçok kiliseyi onarıp süsleyen aziz rahip Pimen Zografski tarafından onarıldı. Vratsa

İvraca
Eskicami'nin
XIX. yüzyıla ait
kubbe
süslemeleri
(Ljubomir
Mikov'un
izniyle)

İvraca Eski camii

civarındaki manastırlar, oldukça güzel bir şekilde yazılmış ve renklendirilmiş gümüş kaplı kilise kitaplarının merkeziydi. Bu kitapların birçoğu ülkedeki kütüphanelerde hâlâ korunmaktadır. XIII. yüzyıldan kalma Vračanskata Evangelija'ya göre (şimdi Sofya Ulusal Kütüphanesi'ndedir) Vratsa'daki kitap üretimi Ortaçağ'a kadar gitmektedir.

XVII. yüzyılda, hatta daha da sonrasında şehrin en eski mahallesindeki İvraca Eski camii yeniden inşa edildi. Caminin içerisindeki 1201 (1787) tarihli Osmanlıca kitâbede caminin yeniden yapıldığından bahsedilir. XIX. yüzyılın başlarında şehrin gelişimi Vidin Derebeyi Pazvandoğlu Osman'ın isyanı sebebiyle geriledi. Bunun dışında ordudan ayrılan askerlerin oluşturduğu Kırcaali çetelerinin ve yerli eşkıyanın yağmalamaları da Vratsa Piskoposu Sofronie'nin tanıklık ettiği ve ayrıntılı biçimde anlattığı gibi şehre hayli zarar verdi.

1285 (1868) tarihli *Tuna Vilâyeti Salnâmesi*'nde İvraca'da yedi cami, 2412 hâne, 659 dükkân, otuz yedi han, üç hamam, yirmi beş su değirmeni, beş mektep, bir medrese, iki tekke, üç fabrika, bir saat kulesi ve dört kiliseyle bir sinagogun olduğu belirtilmiştir. Yerel tarihçi Ionov da hâne ve cami sayısını aynı şekilde verir ve dört kilisenin varlığından da bahseder. İvraca'nın merkezi olduğu idarî birimin seksen köyünde neredeyse hiç müslüman nüfus yoktu. Dört büyük köyde müslümanların çoğunluğu söz konusu iken (Tlačan, Bukofçe, Mamarevo ve Čurlovo) yedi köyde sadece küçük bir müslüman azınlık vardı (toplamda 470 hâne, kazanın bütün köy nüfusunun % 12'si). Tahrir kayıtlarının gösterdiğine göre XVI. yüzyılda bu oranlar daha da azdı.

1290 (1873) tarihli *Tuna Vilâyeti Salnâmesi*'ne göre İvraca'da 1594 müslüman

erkek nüfuslu 800 müslüman hânesi, 3900 erkek nüfuslu 1654 gayri müslim hânesi vardı (toplamda 5495 erkek nüfus). Bu rakamlar ikile çarpıldığında şehirde yaklaşık 10.900 kişinin yaşadığı anlaşılır. Hâne sayısına göre müslümanların genel oranı % 33'tür; çünkü hıristiyanlar daha geniş ailelere sahiptir (aile başına 4,7'ye karşı aile başına 4). Nüfus sayıldığında da sayı 3600 (% 29) müslüman ve birkaç yüz yahudi dahil 8250 gayri müslimle beraber 11.850'ye çıkmaktadır.

Rusya'nın Bulgaristan'ı işgalinden ve bağımsız Bulgaristan'ın kuruluşundan sonra şehirdeki müslüman nüfus Türkiye'ye göç etmeye başladı. 1878'den sonra Bulgaristan'daki diğer yerlerden farklı olarak şehir yıkıma uğramadı. Coğrafyacı Žečo Čankov 1887'de İvraca'nın 11.323 kişilik bir nüfusa sahip bulunduğunu yazar. Bunların 736'sı Türk, 123'ü müslüman Çingene, 196'sı yahudiydi. 1934'te şehrin nüfusu 16.188'e çıktı ve sadece 496 müslüman vardı (% 3). Yahudi nüfus da yirmi sekize düşmüştü. 1930'larda burada üç cami henüz ayakta idi.

II. Dünya Savaşı'nın ardından Vratsa oldukça büyüdü. Şehirde mobilyacılık, tarım aletleri ve madenî eşya yapımı gibi küçük sanayi kuruluşları yaygınlaştı. 1975'te şehrin nüfusu 61.265'e ulaştı. Bu yıllarda hâlâ ayakta kalmış olan iki cami de yıkıldı. Şehrin merkezindeki XVI. yüzyıldan kalma âbidevi Osmanlı kalesi -bir zamanlar madenlerin yönetim merkeziydi- dikkatli bir şekilde restore edildi. Eski camii ise sıra dışı süslemeleri sayesinde resmen "yerel sanat önemini haiz eser" ilân edildi. Komünizmin çöküşünden sonra Eski camii ve olağan üstü duvar süslemeleri de restore edildi. Bugün bir kültür merkezi olarak işlev görmektedir.

BİBLİYOGRAFYA :

Evliya Çelebi, *Seyahatnâme* (Dağlı), VI, 97; *Salnâme-i Vilâyet-i Tuna*, 1290/1873 senesi, s. 188-189; D. Ionov, *Kulturno-Političeska Istorija na Vratsa*, Sofia 1937-43, I-II; Ž. Čankov, *Geografski Rečnik na Bălgarija*, Sofia 1939, s. 85-86; *Istoria na Grad Vratsa ot drevnostta do Osvoždenieto*, Sofia 1976, s. 469-500; Krumka Šarova, *Istorijata na grad Vratsa*, Sofia 1976; S. von Wraza, *Leben und Leiden des sündigen Sofroni*, Leipzig 1979, tür.yer.; B. Mikov, "Eski Džamiya vâv Vratsa i nejnata stenopisna ukrasa", *Mikov, Osmanska Arhitektura i izkustvo v Bălgarija, Izbrani Studi*, Sofia 2012, I, 118-135; Y. Georgiev, "Grad Vratsa, prinos kâmi istorijata mu", *Sbornik na Narodni Umudvorenija, Nauka i Knizina*, sy. 20, Sofia 1904, s. 19-38; P. Dinekov, "Žitieto na Pimen Zografski rodom ot Sofija", *Serdika*, IV, Sofia 1939, s. 5-10; V. Ivanova, "Dva Nadpisi ot Asenevtsi - Batoševskijata i Vračanski-jata", *Izvestija Arheoloģičeski Institut*, XV, Sofia 1946, s. 135-144; S. Georgieva - D. P. Bučinski, "Predvaritelni proučvanija na srednovokovnoto selište do Grad Vratsa", *a.e.*, XXII, Sofia 1959, chapter I; *Enciklopedija Bălgarija*, Sofia 1978, I, 744-746.

MACHIEL KIEL

İVRANYE

Srbistan'da tarihî bir kasaba.

Günümüzde Vranje olarak anılan kasaba, Srbistan'ın güneyindeki Južna (Güney) Morava nehrinin oldukça verimli vadisinde yer alır. Batı Balkanlar boyunca uzanan kuzey-güney yolu, ayrıca Niş üzerinden Selânik'i Belgrad'a ve Orta Avrupa'ya bağlayan demiryolu üzerinde bulunması burayı tarih boyunca önemli bir konuma getirmiştir. Osmanlı döneminde Vranje'den bozma İvranye denilen kasaba, Köstendil sancağına ait geniş bir kazanın merkezi durumunda olup zamanla müslümanların yaşadığı bir yerleşme yeri haline gelmiştir.

Vranje'den ilk defa 1093'te Anna Comnena'nın *Alexiade* adlı eserinde bahsedilmiştir. Buna göre Sırp Prensi Vukan,

İvraca'da Kurt Paşa Kulesi ile Mesciler Kulesi

